

Základná umelecká škola Štefánikova 20, 071 01 Michalovce

Školský vzdelávací program pre prvú časť prvého stupňa základného štúdia primárne umelecké vzdelávanie – ISCED 1 B

Predmet : Hra na cimbale

Názov predmetu	Hra na cimbale
Ročník	Štvrtý
Časový rozsah výučby	1,5 hodina týždenne
Učebný plán	č.4
Stupeň vzdelania	Prvý, ISCED 1B
Názov ŠVP	Štátny vzdelávací program ZUŠ v SR
Názov ŠkVP	Školský vzdelávací program ZUŠ, Štefánikova 20, Michalovce, Iskrenie talentov
Forma štúdia	Denná
Vyučovacia jazyk	slovenský
Spracoval	Mgr. Martin Vidiševský
Koordinátor ŠkVP	PaedDr. Alena Hersteková
Schválené dňa	27. júna 2013

Charakteristika vyučovacieho predmetu

Žiak má už určitú hudobnú predstavivosť a preto môže začať využívať pestrosť, ktorú hra na cimbale ponúka interpretovi a recipročne- nástroj sa môže stať prostriedkom na zvyšovanie záujmu žiaka o hru. Repertoár 4. ročníka ponúka rôzne inštruktívne skladby, v ktorých sa môže žiak interpretačne realizovať vyjadrením rôznych pocitov a nálad aj farieb.

Ciele vyučovacieho predmetu

Všeobecné ciele:

- Nadalej rozvíjať u žiaka túžbu preniknúť do sveta hudby.
- Podporiť prirodzenú zvedavosť žiaka a záujem o nové zážitky.
- Rozvíjať schopnosť k samostatnému štúdiu.
- Rozvíjať osobitosť vlastného hudobného prejavu, vyhýbať sa vyumelkovaným alebo povrchným spôsobom hry.

Špecifické ciele

- zvyšovať pohotovú orientáciu v strunovej sústave
- rozširovať výrazové prostriedky
- zdokonaľovať technickú a výrazovú stránku hry
- viesť žiaka k samostatnosti v hre
- využívať v rámci prehrávania domácej úlohy hru z listu.

Vzdelávanie smeruje k tomu, aby žiaci dokázali:

- rozlíšiť spôsob tvorenia tónov pri hre legata, zdvihu, staccata, portamenta

- riešiť jednoduchú pedalizáciu, ritardando, crescendo, decrescendo
- uvoľnene sedieť pri nástroji a správne dýchať,

Kognitívna oblasť:

- plynule čítať notový zápis,
- zapamätať si krátku skladbu,
- určiť základné kontrasty v tempe,
- vysvetliť dynamiku tónov.

Afektívna oblasť:

- vystihnúť charakter danej hudobnej myšlienky v skladbe,
- zvoliť správne tempo pre interpretáciu skladby,

Psychomotorická oblasť:

- dynamicky a úderovo rozlišovať vedúci hlas, viesť žiaka k počúvaniu vlastnej hry a hudobného prejavu,
- naučiť žiaka základom akordického sprievodu, samostatnej práci s ľudovou piesňou
- základom improvizácie, súhry s iným hudobným nástrojom, hry v súbore
- pripraviť žiaka na všestranné spoločenské uplatnenie a zdokonaľiť osobitý prejav pri interpretácii.

Výchovno-vzdelávacie stratégie

Základné kľúčové kompetencie a spôsobilosti žiaka v štvrtom ročníku rozvíjame nasledovne:

1. Sociálno-komunikačné spôsobilosti

Vo vyučovacom predmete hra na trúbke využívame pre utváranie a rozvíjanie tejto kľúčovej kompetencie výchovné a vzdelávacie stratégie, ktoré smerujú k tomu, aby žiaci vedeli:

- kultúrne a súvisle sa vyjadrovať, používať hudobnú terminológiu primeranú veku a schopnostiam žiaka,
- aktívne počúvať, sústredene pracovať a náležite reagovať,
- uplatniť ústretovú komunikáciu pre vytváranie dobrých vzťahov so spolužiakmi, učiteľmi, rodičmi a ďalšími ľuďmi, s ktorými prichádzajú do kontaktu.

2. Spôsobilosti v oblasti matematického a prírodovedného myslenia

Výučba smeruje k tomu, aby žiaci vedeli:

- rozvíjať schopnosť objavovať, pýtať sa a hľadať odpovede, ktoré vedú k systematizácii poznatkov,
- v každodenných situáciách mať schopnosť používať modely logického a priestorového myslenia,
- objavovať, pýtať sa a hľadať odpovede, ktoré vedú k tvorivosti,
- uvedomele pracovať s rytmickým pôdorysom skladby.

3. Spôsobilosti v oblasti informačnej a komunikačnej technológie

Výučba smeruje k tomu, aby žiaci vedeli:

- využívať a počúvať digitálne zdroje.

4. Spôsobilosti učiť sa a učiť sa

Výučba smeruje k tomu, aby žiaci vedeli:

- spoľahlivo a úspešne zaznamenávať a zapamätávať si informácie, spomenúť si na ne a využívať ich pri praktickej zručnosti v hre na klavíri,
- vytrvalo, iniciatívne a samostatne sa učiť a získavať informácie,
- hodnotiť informácie a využívať ich aj v medzipredmetových vzťahoch.

5. Spôsobilosť riešiť problémy

Výučba smeruje k tomu, aby žiaci vedeli:

- hľadať a využívať rôzne informácie,
- skúšať viaceré možnosti riešenia problému,
- overovať správnosť riešenia a osvedčené postupy aplikovať pri podobných alebo nových problémoch.

6. Osobné, sociálne a občianske spôsobilosti

Výučba smeruje k tomu, aby žiaci vedeli:

- uvedomovať si svoje silné a slabé stránky,
- uvedomovať si svoje práva a povinnosti a aktívne ich realizovať,
- kontrolovať vlastné konanie,
- mať zodpovednosť a schopnosť dodržiavať dohody.

7. Spôsobilosť vnímať a chápať kultúru a vyjadrovať sa nástrojmi kultúry

Výučba smeruje k tomu, aby žiaci vedeli:

- tvoriť a prijímať umenie,
- pomenovať druhy umenia, ich špecifické zákonitosti a vyjadrovacie prostriedky,
- vyjadriť svoj názor i vkus,
- ovládať základné pravidlá spoločenského kontaktu (etiketu).

Stratégia vyučovania

Pri vyučovaní sa budú využívať nasledovné metódy a formy práce:

Názov tematického celku	Stratégia vyučovania	
	Metódy	Formy práce
1. Základy hry na nástroj	<ul style="list-style-type: none"> • slovná metóda • názorná metóda • praktická metóda • reproduktívna metóda 	<ul style="list-style-type: none"> • individuálna práca na vyučovacej hodine • domáca príprava na vyučovaciu hodinu
2. Hudobno-teoretické poznatky	<ul style="list-style-type: none"> • analyticko – syntetická metóda • deduktívna metóda • informačno-receptívna metóda • problémový výklad 	<ul style="list-style-type: none"> • individuálna práca na vyučovacej hodine • domáca príprava na vyučovaciu hodinu
3. Hudobno-výrazové prostriedky	<ul style="list-style-type: none"> • reproduktívna metóda • heuristická metóda 	<ul style="list-style-type: none"> • počúvanie hudobných nahrávok a interpretácie učiteľom

Učebné zdroje

Na podporu a aktiváciu vyučovania a učenia žiakov sa využijú nasledovné učebné zdroje:

Názov tematického celku	Odborná literatúra	Didaktická technika	Materiálne výučbové prostriedky	Ďalšie zdroje
1. Základy hry na nástroj	Ľudove piesne podľa výberu	- videotecnika, CD, DVD, - zvukové pomôcky:	ilustrácie	- internet
2. Hudobno-teoretické poznatky	Cimbalová škola podľa výberu	Prehrávač, vzorový prednes učiteľa		- knižnica
3. Hudobno-výrazové prostriedky	Cimbalová škola podľa výberu	- videotecnika, CD, DVD - zvukové pomôcky: typy nástrojov – trúbky v rôznom ladení		internet

Obsah vzdelávania

TEMATICKÝ CELOK	KOMPETENCIE	VÝKONOVÉ ŠTANDARDY	KRITÉRIA HODNOTENIA	METÓDY A PROSTRIEDKY HODNOTENIA
1. Hra na nástroji	<p>Učiť žiaka ovládať:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nácvik úderu 2 -4 násobného, bez pedálu, s pedálom, každou rukou osobitne • nácvik pedalizácie (čistota výmeny frázovanie) • orientácia v strunovej sústave v celom rozsahu nástroja • sekvencie v rozsahu 3 tónov v tempe (rytmické obmeny), • nácvik úderu „žabka“ bez pedálu a pedálom, - hra durových stupníc (C, G, D, A, E, H, F, B, Es), molových harmonických (a, e, h, fis, cis d, g, c), prípadne podľa schopností žiakov • hra 3-hlasných akordov rozložených s obratmi z prebratých stupníc v tempe • hra 3-hlasného arpeggia bez pedálu a s pedálom v rýchlejšom tempe • harmonická kadencia T-S-D7-T v dur a mol v rozsahu prebratých stupníc • hra tercií v ľahších durových 	<p>Žiak si má osvojiť:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nácvik úderu 2 -4 násobného, bez pedálu, s pedálom, každou rukou osobitne • nácvik pedalizácie (čistota výmeny, frázovanie) • sekvencie v rozsahu 3 tónov v tempe • realizáciu samostatnej predstavy agogických zmien a charakteru skladby • používanie pedálu po 2 - 4 tónoch • hra 3-hlasných akordov rozložených s obratmi z prebratých stupníc 	<p>Žiak zvládol:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. základné návyky pri hre: <ul style="list-style-type: none"> • orientácia na cimbele vo väčšom rozsahu • hru trojhlasných akordov rozložených s obratmi z prebratých stupníc • hru skladby s uplatňovaním svojej predstavy a dynamických znamienok 2. repertoárové požiadavky <ul style="list-style-type: none"> • skladby podľa individuálneho plánu v triednej knihe 3. rozsah látky na ročníkovú prehrávku- tri skladby rozdielneho charakteru 	<ul style="list-style-type: none"> • práca na vyučovacej hodine • domáca úloha zameraná na precvičovanie základných návykov pri hre na trúbke • pochvala, povzbudenie, kritika • autoevalvácia • motivácia prostredníctvom úspešných žiackych vzorov • triedny koncert 2x ročne, interný koncert, kultúrne vystúpenie, verejný koncert • záverečná ročníková prehrávka

	<p>stupniciach delene, bez pedálu</p> <ul style="list-style-type: none"> • hra súbežného dvojhlasu (úderom rozlišovať dynamiku vedenia melódie) • dynamika, tempové zmeny • použitie nových výrazových prostriedkov (rôzne obalené paličky - tvrdé, mäkké) • hra melodických ozdôb (príraz, nátril, skupinka) • hra menších celkov spamäti 	<p>v tempe</p> <ul style="list-style-type: none"> • harmonická kadencia T-S-D7-T • v dur a mol v rozsahu prebratých stupníc • hra melodických ozdôb (príraz, nátril, skupinka) • nácvik frázovania 		
2. Hudobno - teoretické poznatky	<p>Učiť žiaka ovládať:</p> <ul style="list-style-type: none"> • hudobnú terminológiu obsiahnutú v hraných skladbách • aplikovať nacvičené stupnice v čítaní notového zápisu 	<p>Žiak si má osvojiť:</p> <ul style="list-style-type: none"> • hudobnú terminológiu obsiahnutú v hraných skladbách • aplikovať nacvičené stupnice v čítaní notového zápisu 	<p>Žiak zvládol:</p> <ul style="list-style-type: none"> • hudobnú terminológiu obsiahnutú v hraných skladbách • aplikovanie stupníc v čítaní notového zápisu 	<ul style="list-style-type: none"> • práca na vyučovacej hodine • domáca úloha zameraná na precvičovanie hudobného zápisu • pochvala, povzbudenie, kritika • sebahodnotenie

Rozsah skúšobnej látky na absolventskú skúšku

stupnica dur alebo mol podľa vlastného výberu – stupnica v terciách, sextách, oktávach, obraty akordu
prednesová skladba podľa výberu- Š. SZOKOLAY: Cimbalom muzika I. diel
etuda podľa výberu - F. REPA: Cimbalová škola I. a II. Diel
G. ALLAGA: Maďarské piesne, Ľudová pieseň

Kritéria hodnotenia absolventskej skúšky:

- plynulá hra naspamäť, v požadovanom tempe, rytme, technicky vyrovnaná, vyjadrenie obsahu skladieb, dodržanie štýlovej interpretácie, náročnosť programu zodpovedá učebným osnovám - výborný
- plynulá hra skladieb, v primeranom tempe, priblíženie sa obsahovému a štýlovému vyjadreniu skladby, hra naspamäť nie podmienkou, náročnosť skladieb zodpovedá učebným osnovám, alebo časť repertoáru je menej náročná- uspokojivý
- hra z nôt bez primeraného obsahu, štýlu, tempa, náročnosť skladieb nezodpovedá učebným osnovám - uspokojivý
- hra z nôt, nedodržanie notového a rytmického zápisu, neúplná hra skladieb alebo len časť skladby, program nezodpovedá učebným osnovám- neuspokojivý

Profil absolventa primárneho umeleckého vzdelávania

Absolvovaním súboru predmetov umeleckého vzdelávania je pripravený na štúdium na stredných školách hudobného a pedagogického zamerania. Absolvent je pripravený na celoživotné vzdelávanie a rozširovanie svojich nadobudnutých všeobecných a odborných vedomostí a zručností v umeleckej oblasti. Po ukončení druhej časti I. stupňa základného štúdia ZUŠ má žiak osvojené základy umeleckej výchovy a vzdelávania v danom vyučovacom odbore. Získal základy pre osvojenie účinných techník celoživotného učenia sa a pre rozvoj nadobudnutých spôsobilostí.

Je schopný umelecky pôsobiť v rôznych skupinách, súboroch, umeleckých formáciách. Absolvent prvrj časti I. stupňa základného štúdia ZUŠ dokáže pomenovať druhy umenia, ich hlavné nástroje a vyjadrovacie prostriedky, uvedomuje si význam umenia a kultúrnej komunikácie vo svojom živote, cení si ľudové tradície, rešpektuje vkus iných ľudí a primerane veku dokáže vyjadriť svoje názory a postoje k estetickým hodnotám, správa sa kultúrne, kultivovane primerane okolnostiam, situáciám a sociálnym potrebám, je schopný využívať osvedčené stratégie učenia sa, nadobudnuté teoretické i praktické poznatky dokáže uplatniť pri ďalšej samostatnej činnosti, svoje vedomosti dokáže sám rozvíjať, obnovovať, je schopný primerane reagovať na nové trendy i na spoločenský vývoj.

Na základe získaných poznatkov a skúseností dokáže hodnotiť a kriticky pristupovať k ďalšiemu tvorivému procesu, dokáže uplatniť nadobudnuté znalosti a spôsobilosti v rôznych životných situáciách, dokáže využívať dostupné formy sociálnej komunikácie s okolím, s ktorým prichádza do kontaktu. Úroveň rozvinutosti kľúčových spôsobilostí, ktoré žiaci dosiahnu v prvej časti prvého stupňa základného štúdia ZUŠ, nie je ukončená. Vytvára len bázu pre následné stupne vzdelania, pre celoživotné učenie

Prehľad technických cvičení a etud

TARJANI-TÓTH Ida a FALKA József: Škola hry na cimbal I. a II. diel GERENCSEK, SZEVEŘENYI: Cimbalová škola
V. BRADA: Škola hry na cimbal pre samoukov
F. REPA: Cimbalová škola I. a II. diel
J. MICKA: Husľové a elementárne etudy (výber)
J. JIRMAL: Škola hry na gitaru (výber)
F. WOHLFAHRT: op.45 Husľové etudy (výber)
H. KAYSER: Husľové etudy (výber)
Malý violončelista: Etudy v basovom kľúči (výber)
M. GIULIANI: op.100 Etudy pre gitaru (výber)
M. GIULIANI – G. CARULLI: Gitarové etudy op.60 (výber)
G. ALLAGA: Koncertné etudy pre cimbal (výber)

Prednesová literatúra

J. KOTLÍK: Prvý prednes pre gitaru
Š. SZOKOLAY: Cimbalom muzika I. diel
K. SICKHAUS: Výber skladieb pre hackbret I., III. diel
V. VAŠNA: Pieseň s variáciou
P. EBEN: Ľudové piesne
P.I. ČAJKOVSKIJ: Album pre mládež (výber) – Chorá bábika, Pohreb bábiky
B. BARTÓK: Pre deti (výber – klavír) al. IV.
M. JURČI: Pesničky pre všetkých I.-III. diel (akordeón)
J.S. BACH: Knižička pre A.M. Bachovú (výber- klavír)
J. LAVOTTA: Maďarská muzika pre gitaru (výber)
K. SOSINSKIJ: Materiály do náuky hry na gitare (výber)
J. TRUHLAŘ: 50 ľudových piesní (gitaru)
J. TRUHLAŘ: Inštruktívne skladbičky (gitaru)
L. BÁRTA: Etudy a drobné skladby (gitaru)
I. SZELENYI: Detské svety (výber- klavír)
TARJANI-TÓTH Ida: Regezene cimbalomra (stará hudba pre cimbal – výber)
Hudba českých lutnových tabulatúr (výber)
Európska gitarová hudba (výber)
Lutnové skvosty starej Levoče (výber)
Klassiker fur gitarre (výber)
Das gitarrspiel von Bruno Henze (výber)
J. POWROZNIAK: Tance i piesni ľudowe I. diel
J. POWROZNIAK: Latwe utvory dawnych mistrzov II., IV., XVII., XIX. diel (výber)
W. GOTZE: Tanzbuch fur alle gitarresoiel (výber)
W. GOTZE: Unterhaltende musik fur solo gitarre (výber)
R. SCHUMANN: Album pre mládež (výber- Malá štúdia) klavír
J. MÓŽI: Veselo i vážne na husliach (výber)
D. ERDÉLYI: Maďarské piesne
G. ALLAGA: Maďarské piesne
J. BLOCH: Maďarské piesne
O. MÁCHA: Klavírna vlastiveda (výber – Slovácky cimbál)
M. DLOUHÝ: Ptám se, pampeliško (výber) klavír
S. JUŘICA: Z českých kytarových tabulatúr

J. MAZOUROVÁ: Prelúdium a Toccatína III.
V. BRADA: Andante (rukopis) J.S.BACH: Knižočka skladieb pre A.M.Bachovú (duo)
J. JAKUBÍČEK: Slovenské ľudové piesne pre dva cimbaly
TARJANI-TÓTH Ida: Etuda pre 2 cimbaly
Š. SZOKOLAY: Cimbalom muzika II.diel (duo)
S. JUŘICA: Gitarové duetá
J. POWROZNIAK: Gitarové duetá
J. MAZOUROVÁ: Duhová kulička (duo pre zob.fl. a cimbal – rukopis)
B. BARTÓK: Maďarské ľudové tance (výber- duo)
A. VRTEL: Tance starých majstrov (výber- duo pre klavír a husle)
J. MAZOUROVÁ: Ukolébavka (duo pre cimbal a zob.fl., rukopis)